

ΠΕΡΙΛΗΨΗ: Προσυμβατικές διαφορές - αίτηση ανάκλησης: η προθεσμία άρχεται από την κοινοποίηση των πράξεων στον φορέα που υπέβαλε το σχέδιο σύμβασης για έλεγχο - θεωρείται ότι συντελέστηκε κατά την ημερομηνία και ώρα που αφήνει το αποτύπωμα της τηλεομοιοτυπικής συσκευής αποστολής της πράξης, με την προϋπόθεση ότι η ώρα αυτή είναι εντός του νομίμου ωραρίου εργασίας των δημοσίων υπηρεσιών. Ανωτέρα βία: δεν περιλαμβάνει την απουσία υπαλλήλου με κανονική άδεια.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΜΕΙΖΟΝΟΣ – ΕΠΤΑΜΕΛΟΥΣ ΣΥΝΘΕΣΗΣ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 20 Ιανουαρίου 2020, με την ακόλουθη σύνθεση: Ιωάννης Σαρμάς, Πρόεδρος, Γεώργιος Βοΐλης (εισηγητής), Σταμάτιος Πουλής, Κωνσταντίνα Ζώη, Δέσποινα Καββαδία - Κωνσταντάρα, Αγγελική Μυλωνά και Γεωργία Τζομάκα, Σύμβουλοι. Γραμματέας ο Γεώργιος Καρασαββίδης.

Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας: Αντώνιος Νικητάκης, Επίτροπος Επικρατείας, που αναπληρώνει νόμιμα τη Γενική Επίτροπο Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, Χρυσούλα Καραμαδούκη.

Γραμματέας: Γεώργιος Καρασαββίδης.

Για να αποφασίσει σχετικά με την από 19.12.2019 (με αριθμό βιβλίου δικογράφων 5148/23.12.2019) αίτηση του Δήμου ..., που εδρεύει στη ..., εκπροσωπείται νόμιμα και παραστάθηκε διά του πληρεξουσίου δικηγόρου του Αθανασίου Καβουρίνου (ΑΜ/ΔΣΑ 18881).

Με την ανωτέρω αίτηση ζητείται η αναθεώρηση της 1880/2019 απόφασης του VI Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Το Ελληνικό Δημόσιο, το οποίο εκπροσωπείται νομίμως από τον Υπουργό Οικονομικών, παραστάθηκε δια της Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Σπυριδούλας Θωμοπούλου.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε:

Τον πληρεξούσιο δικηγόρο του αιτούντος, ο οποίος ζήτησε την παραδοχή της αίτησης.

Κατόπιν άδειας του Προέδρου του Δικαστηρίου, τον Δήμαρχο ..., ο οποίος ανέφερε τα ακόλουθα: Οι υπηρεσίες δεν είναι εγκατεστημένες στην έδρα του Δήμου στ..., αλλά διασκορπισμένες στις Δημοτικές Ενότητες, στις οποίες έχουν τοποθετηθεί συσκευές τηλεομοιοτυπίας. Στην προκειμένη περίπτωση, η πράξη του Επιτρόπου κοινοποιήθηκε μέσω τηλεομοιοτυπίας στη Δημοτική Ενότητα ..., όπου στεγάζονται οι τεχνικές υπηρεσίες του

Δήμου, στην οποία όμως υπηρετεί μία διοικητική υπάλληλος, που κατά την επίμαχη ημερομηνία, απουσίαζε λόγω κανονικής άδειας.

Την εκπρόσωπο του Ελληνικού Δημοσίου, η οποία ζήτησε την απόρριψη της αίτησης.

Τον Επίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος πρότεινε την απόρριψη αυτής.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη.

**Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα και
Σκέφθηκε σύμφωνα με το νόμο
Αποφάσισε τα εξής:**

1. Με την κρινόμενη αίτηση, για την άσκηση της οποίας δεν απαιτείται η καταβολή παραβόλου (βλ. άρθρο 73 παρ. 1 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013 – ΦΕΚ Α΄ 52), ζητείται η αναθεώρηση της 1880/2019 απόφασης του VI Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με την οποία απορρίφθηκε αίτηση του αιτούντος Δήμου για ανάκληση της 71/2019 πράξης του Επιτρόπου της Υπηρεσίας Επιτρόπου του Ελεγκτικού Συνεδρίου στο Νομό ..., με την οποία κρίθηκε ότι κωλύεται η υπογραφή του σχεδίου σύμβασης μεταξύ του αιτούντος Δήμου και της εταιρείας με την επωνυμία «...», με αντικείμενο την «Προμήθεια και τοποθέτηση εξοπλισμού για την αναβάθμιση παιδικών χαρών του Δήμου ...».

2. Στο άρθρο 35 «Έλεγχος Δημοσίων Συμβάσεων» του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013 (Α΄ 52) ορίζεται: «1. (...) 2. (...) Ο έλεγχος του Ελεγκτικού Συνεδρίου ολοκληρώνεται μέσα σε τριάντα ημέρες από τη διαβίβαση σε αυτό του σχετικού φακέλου. Η πράξη που εκδίδεται κοινοποιείται με τηλεομοιοτυπία στον αρμόδιο φορέα, ο οποίος υποχρεούται αμελλητί να την κοινοποιήσει με τηλεομοιοτυπία σε όλους τους συμμετέχοντες στην ελεγχόμενη διαγωνιστική διαδικασία ανάδειξης αναδόχου (...). 5. Αιτήσεις ανάκλησης των πράξεων των Κλιμακίων που αποφαίνονται ότι κωλύεται η υπογραφή της ελεγχόμενης σύμβασης, υποβάλλονται στη γραμματεία του αρμόδιου Τμήματος, σε περίπτωση πλάνης περί τα πράγματα ή το νόμο, από αυτόν που έχει σπουδαίο έννομο συμφέρον προς τούτο, ή από τον Γενικό Επίτροπο της Επικρατείας, χάριν του δημοσίου συμφέροντος, μέσα σε δεκαπέντε ημέρες από την κοινοποίηση της πράξης του Κλιμακίου στον οικείο φορέα και στον Γενικό Επίτροπο. (...)». Περαιτέρω, στην παράγραφο 5 του άρθρου 36 του ίδιου Κώδικα «Προληπτικός έλεγχος συμβάσεων Ο.Τ.Α.» ορίζεται: «Κατά των πράξεων των Επιτρόπων και των Κλιμακίων, επιτρέπονται αιτήσεις ανάκλησης, σε περίπτωση πλάνης περί τα

πράγματα ή το νόμο, οι οποίες εκδικάζονται από το αρμόδιο Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου, σύμφωνα με τους όρους, προθεσμίες και τη διαδικασία που ορίζονται στην παράγραφο 5 του προηγούμενου άρθρου από τις φράσεις “υποβάλλονται στη γραμματεία του αρμόδιου Τμήματος” έως τις φράσεις “Άλλη αίτηση ανάκλησης δεν επιτρέπεται”, που εφαρμόζονται αναλόγως».

3. Κατά την έννοια των ανωτέρω διατάξεων, η προβλεπόμενη δεκαπενθήμερη προθεσμία για την υποβολή αίτησης ανάκλησης κατά των πράξεων των Κλιμακίων και των Επιτρόπων του Ελεγκτικού Συνεδρίου, οι οποίες εκδίδονται στο πλαίσιο άσκησης του προσυμβατικού ελέγχου και αποφαινόμενες ότι ο έλεγχος της νομιμότητας της διαγωνιστικής διαδικασίας απέβη αρνητικός, είναι αποκλειστική και άρχεται για όλους τους νομιμοποιούμενους στην άσκηση αυτής, πλην του Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας, από την κοινοποίηση των εν λόγω πράξεων στον φορέα που υπέβαλε το σχέδιο σύμβασης για έλεγχο. Κατά τις ειδικές διατάξεις του 35 παρ. 2 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, η κοινοποίηση των εν λόγω πράξεων πραγματοποιείται με αποστολή τους στον ως άνω φορέα με τηλεομοιοτυπία (φαξ), οπότε η κοινοποίηση θεωρείται ότι συντελέστηκε κατά την ημερομηνία και ώρα που αφήνει το αποτύπωμα της τηλεομοιοτυπικής συσκευής αποστολής, με την προϋπόθεση ότι η ώρα αυτή είναι εντός του νομίμου ωραρίου εργασίας των δημοσίων υπηρεσιών (βλ. και άρθρο 14 του ν. 2672/1998 – ΦΕΚ Α΄ 290, σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 10 και 19 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, κυρωθέντος με το άρθρο πρώτο του ν. 2690/1999 – ΦΕΚ Α΄ 45, πρβλ. Τμ. Μείζ. - Επτ. Σύνθ. 1654/2011, 1078/2016). Συνεπώς, αίτηση ανάκλησης ασκούμενη μετά την πάροδο της αποκλειστικής, κατά τα ανωτέρω, δεκαπενθήμερης προθεσμίας από την κοινοποίηση της σχετικής πράξεως του Κλιμακίου ή του Επιτρόπου στο φορέα, είναι εκπρόθεσμη και για το λόγο αυτό, που, ως ζήτημα αναγόμενο στην τήρηση της προβλεπόμενης από το νόμο προδικασίας, ερευνάται αυτεπαγγέλτως από το Τμήμα, είναι απορριπτέα ως απαράδεκτη (βλ. ΕλΣ Ολ. Πρακτ. 25ης Γεν. Συν./26.10.2005, Τμ. Μείζ. - Επτ. Σύνθ. 3207, 3431/2011, 1981, 2316/2012, 37/2013, 1539/2014, 1078/2016).

4. Περαιτέρω, κατά γενική αρχή του δικαίου, οι προθεσμίες που τάσσονται από διοικητικούς νόμους για την άσκηση δικαιώματος αναστέλλονται, αν κατά τη λήξη τους συμβεί γεγονός που συνιστά ανωτέρα βία. Η αναστολή διαρκεί όσο και το γεγονός τούτο, ενώ λόγους ανωτέρας βίας συνιστούν γεγονότα απρόβλεπτα και αναπόφευκτα, μη δυνάμενα να αποτραπούν ακόμη και με μέτρα άκρας επιμέλειας, τα οποία εμποδίζουν απολύτως την αυτοπρόσωπη άσκηση του δικαιώματος ή την παροχή

σχετικής εντολής σε αντιπρόσωπο (βλ. ΕλΣ Τμήμα Μείζ. - Επτ. Σύνθ. 1021/2017, 1745/2016, 4561/2013, 1981/2012, 1654, 2163/2011).

5. Από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι με την 71/2019 πράξη του Επιτρόπου της Υπηρεσίας Επιτρόπου του Ελεγκτικού Συνεδρίου στο Νομό ... κρίθηκε ότι κωλύεται η υπογραφή του σχεδίου σύμβασης μεταξύ του αιτούντος Δήμου και της εταιρείας με την επωνυμία «...», με αντικείμενο την «Προμήθεια και τοποθέτηση εξοπλισμού για την αναβάθμιση παιδικών χαρών του Δήμου ...». Η πράξη αυτή κοινοποιήθηκε στο Δήμο ... στις 15.11.2019, ημέρα Παρασκευή και ώρα 11.29 π.μ (βλ. το σχετικό αρχείο καταγραφής της τηλεομοιοτυπικής συσκευής αποστολής, το συνημμένο .../15.11.2019 διαβιβαστικό της Υπηρεσίας Επιτρόπου στο Νομό ... προς το Δήμο και τη βεβαίωση κοινοποίησης στο .../15.11.2019 έγγραφο του ίδιου Επιτρόπου). Ακολούθως, ο αιτών Δήμος κατέθεσε ενώπιον του VI Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου αίτηση ανάκλησης της ανωτέρω πράξης στις 4.12.2019 (Α.Β.Δ. ...). Με την προσβαλλόμενη απόφαση του VI Τμήματος απορρίφθηκε η ως άνω αίτηση ανάκλησης ως εκπρόθεσμη.

6. Με τα δεδομένα αυτά, το Δικαστήριο κρίνει ότι η δεκαπενθήμερη αποκλειστική προθεσμία άσκησης αίτησης ανάκλησης κατά της 71/2019 πράξης του Επιτρόπου της Υπηρεσίας Επιτρόπου του Ελεγκτικού Συνεδρίου στο Νομό ... εκκίνησε κατά την ημερομηνία της κοινοποίησής της στο Δήμο με τηλεομοιοτυπία, ήτοι κατά την 15.11.2019, λαμβανομένου υπόψη η εν λόγω κοινοποίηση έλαβε χώρα εντός του νομίμου ωραρίου εργασίας των υπηρεσιών του αιτούντος Δήμου (ημέρα Παρασκευή και ώρα 11.29 π.μ), απορριπτομένου ως αβασίμου του ισχυρισμού αυτού ότι η εν λόγω προθεσμία εκκίνησε από την ημερομηνία της πρωτοκόλλησης της πράξης, σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στη σκέψη 3 της παρούσας (βλ. και ΕλΣ Τμ. Μείζ. - Επτ. Σύνθ. 37/2013).

7. Ο ισχυρισμός του αιτούντος ότι η ως άνω κοινοποίηση είναι μη νόμιμη, διότι η αποστολή έγινε στον αριθμό ..., που είναι ο αριθμός τηλεομοιοτυπίας της Δημοτικής Ενότητας ..., και όχι στον αριθμό τηλεομοιοτυπίας του κεντρικού πρωτοκόλλου αυτού, είναι απορριπτέος. Τούτο, διότι ο φορέας που υποβάλλει σύμβαση για την άσκηση προσυμβατικού ελέγχου φέρει το βάρος της γνωστοποίησης στο Ελεγκτικό Συνέδριο του αριθμού τηλεομοιοτυπίας προς τον οποίο θα λάβει χώρα η κοινοποίηση της σχετικής πράξης, δεδομένου ότι ο προσδιορισμός των στοιχείων επικοινωνίας αυτού αποτελεί εσωτερική του υπόθεση απτόμενη της λειτουργίας του και του υπηρεσιακού του προγραμματισμού. Εν προκειμένω, δε, ο αριθμός προς τον οποίο έλαβε χώρα η ως άνω

κοινοποίηση (...) και ο οποίος αντιστοιχεί στον αριθμό τηλεομοιοτυπίας στη Δημοτική Ενότητα ..., όπου στεγάζονται οι τεχνικές υπηρεσίες του αιτούντος Δήμου (βλ. την αναφερόμενη στο προοίμιο της παρούσας, κατάθεση του Δημάρχου ... και το από 27.1.2020 υπόμνημα αυτού), είχε δηλωθεί ως αριθμός επικοινωνίας με τηλεομοιοτυπία στο απευθυνόμενο προς την Υπηρεσία Επιτρόπου του Ελεγκτικού Συνεδρίου στο Νομό ..., .../31.10.2019 έγγραφο του αιτούντος, με το οποίο ο φάκελος με τα σχετικά δικαιολογητικά και το οικείο σχέδιο σύμβασης υποβλήθηκε προς έλεγχο στην ως άνω Υπηρεσία Επιτρόπου (αρ. πρωτ. Υπ. Επιτρ. .../7.11.2019).

8. Ο προβαλλόμενος με την υπό κρίση αίτηση ισχυρισμός του Δήμου ότι η ως άνω αίτηση κατατέθηκε εμπροθέσμως διότι συνέτρεξε γεγονός ανωτέρας βίας συνιστάμενο στην απουσία της υπαλλήλου του πρωτοκόλλου κατά την ημερομηνία κοινοποίησης και τις αμέσως επόμενες έως και την 19.11.2019 με κανονική άδεια, πρέπει να απορριφθεί ως αλυσιτελής. Τούτο, διότι η ως άνω περίπτωση, ακόμα και αν συνιστούσε γεγονός ανωτέρας βίας, δεν θα ανέστελλε την επίμαχη προθεσμία, αφού δεν συνέτρεξε κατά τη λήξη αυτής (2.12.2019) αλλά από την έναρξη αυτής (15.11.2019) έως 19.11.2019 (βλ. σκ. 4). Είναι, δε, σε κάθε περίπτωση, και αβάσιμος, διότι η απουσία υπαλλήλου με κανονική άδεια δεν συνιστά λόγο ανωτέρας βίας, καθόσον ανάγεται αποκλειστικά στη σφαίρα δράσης και ευθύνης του αιτούντος και συνιστά γεγονός σύνηθες και προβλέψιμο, οι δε υπηρεσίες του Δήμου υπείχαν υποχρέωση αναπλήρωσης των μη δυνάμεων να ασκήσουν, για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και για οιονδήποτε λόγο απουσίας ή κωλύματος, τα καθήκοντά τους υπαλλήλων, στο πλαίσιο της εύρυθμης λειτουργίας τους και προς αποτροπή των επερχομένων εις βάρος του Δήμου δυσμενών δικονομικών αποτελεσμάτων (ΕλΣ Τμ. Μείζ. - Επτ. Σύνθ. 4561/2013).

9. Συνεπώς, η ως άνω αίτηση ανάκλησης που ασκήθηκε στις 4.12.2019 (Α.Β.Δ. ...), ήτοι μετά την παρέλευση της προβλεπόμενης αποκλειστικής δεκαπενθήμερης προθεσμίας από της κοινοποίησής της (15.11.2019), η οποία έληξε στις 2.12.2019, ημέρα Δευτέρα, εργάσιμη και μη εξαιρετέα εκ του νόμου, είναι εκπρόθεσμη.

10. Κατ' ακολουθία των ανωτέρω, είναι απορριπτέα η υπό κρίση αίτηση αναθεώρησης.

Δια ταύτα

Απορρίπτει την αίτηση.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα, στις 14 Φεβρουαρίου 2020.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΜΑΣ

Ο ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΟΪΛΗΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΡΑΣΑΒΒΙΔΗΣ

Δημοσιεύθηκε σε έκτακτη δημόσια συνεδρίαση, στο ακροατήριο του Δικαστηρίου, στις 10 Απριλίου 2020.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΜΑΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ α.α.
ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ